

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE RAAD

GEWONE ZITTING 2001-2002

15 OKTOBER 2002

VOORSTEL VAN ORDONNANTIE

**tot afschaffing van de ongelijke behandeling
van samenwonenden
inzake successierechten door
de gewestelijke wetgever**

(ingediend door de heer Stéphane de LOBKOWICZ (F))

Toelichting

1. Algemene beschouwingen

« De Brusselaars mogen niet aan een ongunstiger regeling inzake successierechten onderworpen zijn dan de Vlamingen en de Walen » (1).

Ons Wetboek der Successierechten is reeds zeer oud (2) en bevat maar zeer weinig categorieën erfgerechtigden. Spijtig genoeg heeft men voor een aantal gevallen geen afzonderlijke categorieën ingevoerd en heeft men geen rekening gehouden met bijzondere situaties.

Een aantal van onze geachte collega's zijn niet ongewoelig gebleken voor deze toestanden en hebben al tijdens de eerste gewestelijke zittingsperiode voorstellen van ordonnantie ingediend om een oplossing te bieden voor deze onrechtvaardige situaties.

(1) Daniël Ducarme, minister van Staat, Priorité à la fiscalité, Le Soir, donderdag 2 mei 2002.

(2) Er zij aan herinnerd dat het Wetboek der Successierechten vervat is in het koninklijk besluit nr. 308 van 31 maart 1936 (*Belgisch Staatsblad* van 7 mei 1936) en bevestigd is door de wet van 4 mei 1936 (*Belgisch Staatsblad* van 7 mei 1936). Sindsdien zijn de oorspronkelijke teksten door heel wat wets- en verordeningsbepalingen gewijzigd. Artikel 29 van de wet van 22 december 1977 (*Belgisch Staatsblad* van 24 december 1977) stelt de tarieven van de rechten van successie en van overgang bij overlijden vast.

CONSEIL DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2001-2002

15 OCTOBRE 2002

PROPOSITION D'ORDONNANCE

**visant à supprimer les discriminations
créées entre cohabitants,
par le législateur régional,
en matière de droits de succession**

(déposée par M. Stéphane de LOBKOWICZ (F))

Développements

I. Considérations générales

« Il ne faut pas pénaliser les Bruxellois par rapport aux Wallons et aux Flamands en matière de droits de succession ». (1)

Notre Code des droits de succession, déjà très ancien (2), ne prévoit que très peu de catégories de successibles et a eu la fâcheuse tendance à généraliser quelques catégories oubliant toute une série de situations particulières.

Plusieurs de nos honorables collègues se sont émus de ces situations et ont déposé dès la première législature régionale des propositions d'ordonnance en vue de rencontrer des situations sources d'injustice.

(1) Daniel Ducarme, ministre d'Etat, Priorité à la Fiscalité, Le Soir, jeudi 2 mai 2002.

(2) Rappelons que le Code des droits de succession est contenu dans l'arrêté royal n° 308 du 31 mars 1936 (*Moniteur belge* du 7 mai 1936) confirmé par la loi du 4 mai 1936 (*Moniteur belge* du 7 mai 1936). Depuis de nombreuses dispositions réglementaires et législatives ont modifié les textes initiaux. C'est la loi du 22 décembre 1977, dans son article 29 (*Moniteur belge* du 24 décembre 1977) qui fixe les taux des droits de succession et de mutation par décès.

De samenwonenden hebben ongetwijfeld de meeste aandacht gekregen van onze collega's, omdat het waarschijnlijk om veel en steeds meer mensen gaat.

De Brusselse Hoofdstedelijke Raad heeft dan ook onlangs een voorstel van ordonnantie aangenomen om een regeling te treffen voor de personen die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd zoals bepaald in het Burgerlijk Wetboek.

De indieners van dit voorstel hebben erop gewezen dat de personen die al jaren een gezin vormden zonder gehuwd te zijn, bij de berekening van de successierechten als vreemden beschouwd werden. Zij vonden deze situatie onrechtvaardig omdat mensen die al enige tijd samenwonen en dus de facto een gezamenlijk huishouden voeren, en die elkaar tot legataris aangesteld hebben, niet als vreemden beschouwd mogen worden.

Spijtig genoeg bleef deze ordonnantie beperkt tot de personen die de verklaring van wettelijke samenwoning zoals bepaald in het Burgerlijk Wetboek hebben afgelegd. Iedereen weet nochtans dat zeer veel samenwonenden een dergelijke verklaring om tal van redenen niet kunnen of niet willen afleggen.

In Vlaanderen heeft men daar zeer goed rekening mee gehouden door alle personen die hun woonplaats op hetzelfde adres hebben als samenwonenden te beschouwen, en dus niet enkel de personen die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd.

Krachtens de nieuwe gewestelijke wetgeving kan een oom die weduwnaar is een verklaring van wettelijke samenwoning met zijn neef of nicht die vrijgezel is, afleggen. Men kan zich evenwel de vraag stellen waarom hij deze zeer gunstige regeling voor een neef of een nicht (een tarief van ongeveer 14 % boven de 7 miljoen frank, in plaats van 70 %), niet zou mogen uitbreiden tot twee of meer van zijn neven of nichten die met hem zouden samenwonen.

Wij vinden het normaler om de verdeling van een erfenis over verschillende erfgenamen aan te moedigen dan dat een fiscale wetgeving in stand wordt gehouden die de benoeming van een enig en algemeen erfgenaam bevordert.

Indien de oom in kwestie gehuwd is, kan hij geen verklaring van wettelijke samenwoning met zijn neef of nicht afleggen. Hij kan dit enkel doen indien hij weduwnaar of gescheiden is. Deze discriminatie is ook weer ongegrond, zeker als de neef of de nicht dezelfde woonplaats als de oom of de tante heeft.

Een vrijgezel mag vandaag geen verklaring van wettelijke samenwoning met meer dan een persoon afleggen. Het is toch op moreel vlak achterhaald om deze mogelijkheid niet te bieden aan iemand die bijvoorbeeld twee regu-

Le cas de cohabitants est certainement celui qui a le plus ému nos collègues car probablement il concerne beaucoup, et de plus en plus, de personnes.

C'est ainsi qu'une proposition d'ordonnance d'origine parlementaire vient d'être adoptée par le Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale en vue de rencontrer la situation des personnes ayant signé le contrat de cohabitation légale tel que prévu au Code civil.

Les auteurs de cette proposition la justifiaient en disant que celles et ceux qui, depuis des années, formaient ensemble un ménage sans être mariés étaient considérés par le fisc, pour le calcul des droits de succession, comme des étrangers l'un pour l'autre. Ils jugeaient cette situation injuste en disant que des personnes qui cohabitaient depuis un certain temps, formant ainsi en toute liberté un ménage commun et qui étaient chacune légataires de l'autre ne pouvaient être imposées comme des étrangers.

Malheureusement, l'ordonnance s'est cantonnée à la situation des personnes ayant signé le contrat de cohabitation légale prévu par le Code civil alors que chacun sait qu'il existe une multitude de personnes qui vivent ensemble et qui pour un nombre incalculable de raisons ne peuvent ou ne veulent signer un tel contrat.

La Flandre a d'ailleurs bien compris cette réalité en considérant comme cohabitants toutes les personnes domiciliées à la même adresse et non les seules personnes ayant signé le contrat de cohabitation légale.

La nouvelle législation régionale autorise un oncle veuf à signer un contrat de cohabitation avec son neveu ou sa nièce célibataire. Cependant, on se demande en vertu de quoi il ne pourrait pas étendre cette possibilité d'avantager très sensiblement un neveu ou une nièce (environ 14 % de taxes au-delà de 7 millions au lieu de 70 %) à deux ou plusieurs de ses neveux ou nièces alors qu'ils résident peut-être tous ensemble ?

Encourager le partage d'une succession entre plusieurs héritiers nous semble certainement plus normal que d'avoir une législation fiscale qui encourage l'institution d'un héritier universel unique.

Le même oncle marié est privé de la possibilité de signer un contrat de cohabitation avec ce neveu ou cette nièce alors qu'il est autorisé à le signer s'il est veuf ou divorcé. Ici aussi cette discrimination ne trouve pas de justification surtout si le neveu ou la nièce réside à la même adresse que son oncle ou sa tante.

Une personne célibataire est aujourd'hui autorisée à signer un contrat de cohabitation avec une autre mais une seule autre. Au nom de quelle arriération morale limite-t-on cette faculté pour une personne ayant par exemple deux

liere partners heeft en voor beiden evenveel voelt. Waarom mag slechts een van beiden bevoordeeld worden en niet allebei ?

Een gehuwde vrouw wier echtgenoot de echtscheiding weigert door een procedureslag voor de rechtbank te voeren, en die al lang een nieuw leven begonnen is, heeft niet het recht om haar nieuwe partner te bevoordelen via een verklaring van wettelijke samenwoning. Wie vindt een dergelijke situatie rechtvaardig ?

Er zijn oneindig veel voorbeelden.

Dit voorstel van ordonnantie strekt ertoe om het begrip van wettelijk samenwonende zoals omschreven in het Burgerlijk Wetboek te vervangen door alle personen die sinds minstens een jaar hun woonplaats op hetzelfde adres hebben. Deze termijn moet natuurlijk voorkomen dat de woonplaats fictief gewijzigd wordt bij een nakend overlijden.

Met de indiening van dit voorstel van ordonnantie willen wij dan ook een oplossing bieden voor talrijke situaties die uit fiscaal oogpunt onrechtvaardig zijn. Bovendien zouden wij dan dezelfde regeling als Vlaanderen hebben.

2. Rechtsgrond

De tarieven van de rechten van successie en van overgang bij overlijden kunnen door de Gewesten gewijzigd worden. Het Vlaamse en het Waalse Gewest hebben dat reeds gedaan en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft dit onlangs gedaan voor de samenwonenden.

De opbrengst van de successierechten die door de erfgenamen worden betaald, komt ten goede aan de Gewesten.

Overeenkomstig artikel 3 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 (financieringswet) int de Staat immers bepaalde belastingen waarvan de opbrengst vervolgens geheel of gedeeltelijk aan de Gewesten toegewezen wordt. In het kader van de financieringswet hebben de Gewesten de bevoegdheid om de elementen van deze belastingen te wijzigen.

Door van deze nieuwe gewestelijke bevoegdheid gebruik te maken, kan men de wetgeving aanpassen aan reële situaties.

3. Commentaar bij de artikelen

Artikelen 1 en 3

Deze artikelen behoeven geen commentaar.

partenaires réguliers auxquels elle réserve une même affection. Pourquoi seul l'un des deux pourrait être favorisé et non les deux de manière égale ?

Une femme mariée, dont le mari refuse le divorce par la multiplication d'artifices de procédures devant les tribunaux et qui, depuis longtemps a refait sa vie, n'a pas le droit de favoriser son nouveau partenaire par un contrat de cohabitation légale. Qui oserait trouver cette situation juste ?

Les exemples pourraient être multipliés à l'envie.

Le but de la présente proposition d'ordonnance est de tout simplement substituer à la notion de cohabitant légal tel que définie par le Code civil, l'ensemble des personnes domiciliées à la même adresse depuis un délai d'au moins un an, cette dernière condition étant, bien entendu, proposée pour éviter les changements de domicile fictifs à la veille d'un décès attendu.

Le dépôt de cette proposition d'ordonnance veut, par conséquent, remédier à de très nombreuses situations fiscalement injustes et nous mettrait en outre dans une position identique à celle de la Flandre.

2. Base légale

Les taux des droits de succession et de mutation par décès peuvent être modifiées par les régions comme l'ont déjà fait les Régions flamande et wallonne et comme vient de le faire tout récemment, pour les cohabitants, la Région de Bruxelles-Capitale.

Ce sont également les régions qui bénéficient du paiement par les héritiers des droits de succession.

En effet, conformément à l'article 3 de la loi spéciale du 16 janvier 1989 (loi de financement) certains impôts sont perçus par l'Etat et le produit en est attribué, en tout ou en partie, aux régions. Dans le cadre de la loi de financement, les régions ont la compétence de modifier les éléments de ces impôts.

L'usage de ce nouveau pouvoir à un niveau régional permettra sans aucun doute d'être plus proche de la réalité vécue par la population.

3. Commentaire des articles

Articles 1er et 3

Ces articles n'appellent pas de commentaires particuliers.

Artikel 2

Voortaan gaat het om alle personen die sedert minstens één jaar hun woonplaats op hetzelfde adres hebben. Het bewijs daarvan kan worden geleverd door middel van een uittreksel van het bevolkingsregister.

Article 2

Sont donc désormais visées toutes les personnes domiciliées à la même adresse depuis au moins un an, la preuve étant établie par un extrait du registre de la population.

Stéphane de LOBKOWICZ (F)

VOORSTEL VAN ORDONNANTIE**tot afschaffing van de ongelijke behandeling
van samenwonenden
inzake successierechten door
de gewestelijke wetgever***Artikel 1*

Deze ordonnantie regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

Artikel 2

Artikel 2 van de ordonnantie van 16 mei 2002 dat betrekking heeft op de tarieven, de vrijstellingen en de verminderingen van successierechten die van toepassing zijn op de wettelijk samenwonenden wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 2. – In boek I van het Wetboek der successierechten wordt een hoofdstuk VIIbis ingevoegd met als opschrift « Tarief, vrijstellingen en verminderingen van het successierecht die van toepassing zijn op de wettelijk samenwonenden », dat de volgende artikelen omvat :

Art. 60ter – In de zin van dit hoofdstuk wordt verstaan onder « wettelijk samenwonenden » de personen die sedert minstens één jaar op hetzelfde adres samenwonen.

Art. 60quater. – Voor de toepassing van de hoofdstukken VI en VII worden de wettelijk samenwonenden gelijkgesteld met de echtgenoten.

Voor de toepassing van artikel 50, leze men evenwel « de wettelijk samenwonenden die sedert minstens één jaar geen gemeenschappelijke verblijfplaats meer hebben, tenzij in geval van overmacht » in plaats van « de echtgenoten uit de echt of van tafel en bed gescheiden zijn » ».

Artikel 3

Deze ordonnantie treedt in werking de dag waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

18 juni 2002

PROPOSITION D'ORDONNANCE**visant à supprimer les discriminations
créées entre cohabitants,
par le législateur régional,
en matière de droits de succession***Article 1er*

La présente ordonnance règle une matière visée à l'article 39 de la Constitution.

Article 2

L'article 2 de l'ordonnance du 16 mai 2002 relative aux tarifs, exemptions et réductions des droits de succession applicables aux cohabitants légaux est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 2. – Il est inséré au Livre Ier du Code des droits de succession un chapitre VIIbis intitulé « Tarif, exemptions et réductions des droits de succession applicables aux cohabitants », comprenant les articles suivants :

Art. 60ter. – Au sens du présent chapitre, il faut entendre par « cohabitants » les personnes cohabitant à la même adresse depuis un an au moins.

Art. 60quater. – Pour l'application des chapitres VI et VII, les cohabitants sont assimilés aux époux.

Toutefois, pour l'application de l'article 50, il y a lieu de lire « les cohabitants ne résident plus ensemble depuis un an au moins, sauf cas de force majeure » au lieu de « les conjoints sont divorcés ou séparés de corps » ».

Article 3

La présente ordonnance entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

18 juin 2002

Stéphane de LOBKOWICZ (F)

